

Antiszemita esetek kezelése

*Oktatási
segédlet*

8

1. A zsidókkal és a judaizmussal kapcsolatos ismeretek bővítése
2. A nem tudatos előítéletek leküzdése
3. Antiszemita sztereotípiák és előítéletek kezelése
4. Az összeesküvés-elméletek megkérdőjelezése
5. Az antiszemitizmusról való tanítás a holokauszt oktatásán keresztül
6. A holokauszt tagadásának, torzításának és bagatellizálásának kezelése
7. Az antiszemitizmus és a nemzeti emlékezet
- 8. Antiszemita esetek kezelése**
9. Az online antiszemitizmus kezelése
10. Az antiszemitizmus és a közel-keleti helyzet

Antiszemita esetek kezelése

Fontos, hogy mindenki biztonságban érezhesse magát környezetében – legyen az iskolában, a lakóhelyén vagy a munkahelyén –, és hogy elfogadják annak, ami. Ez kulcsfontosságú emberi jog. Sajnos az embereket túl gyakran rekesztik ki vagy gúnyolják amiatt, hogy valamilyen módon különböznek a többiekétől. Még ott is, ahol biztonságos és befogadó a tér, valamint értékelik a sokszínűséget, és eredményesen kezelik a konfliktusokat, előfordulhatnak olyan esetek a tágabb környezetben, amelyek hatással lehetnek az egyén odatartozás- és biztonságérzetére.

Az antiszemita esetek sértik az alapvető jogokat, beleértve az egyenlő bánásmódhoz, az emberi méltósághoz, valamint a vallás és meggyőződés szabadságához való jogot. Az emberi jogokon alapuló oktatás biztosítja és előmozdítja a tanulók emberi jogait, beleértve a zsidó diákok jogát az antiszemitizmustól mentes tanulási környezethez. Mint az intolerancia minden formája, az antiszemitizmus is megjelenhet az osztályban, az iskolákban és a közösségekben. Ez olyan

egyszerű dolog is lehet, mint egy hétköznapi szóhasználat, amelynek az eredetét nem ismeri az azt használó, de negatívan hat egy diákra, és potenciálisan zaklatássá vagy sértő graffitivé fajulhat. A tágabb közösségekben történhetnek olyan események, amelyek jelentős sajtófigyelmet és vitát váltanak ki a szülők körében és a nyilvánosságban. Bármilyen formát is öltön egy eset, az ilyen események kihívást jelentenek, amelyekre a tanároknak, az iskolavezetésnek és az ott dolgozóknak készen kell állniuk a válasszal. Ha az ilyen esetekkel nem foglalkoznak az iskolában, az az előítéletek normalizálásához vagy erőszakosabb viselkedéshez vezethet, ami végső soron egy kevésbé biztonságos és befogadó oktatási környezetet eredményez a diákok és a tanárok számára egyaránt.

A demokratikus értékek, az emberi jogok, a kölcsönös tisztelet és különösen a civilizált viselkedés kultúrája segítségünkre lehet a gyűlölettől és az elfogultságtól mentes környezet kialakításában. Az iskolák ellenállóbbá válhatnak az ilyen esetekkel szemben, ha olyan légkört

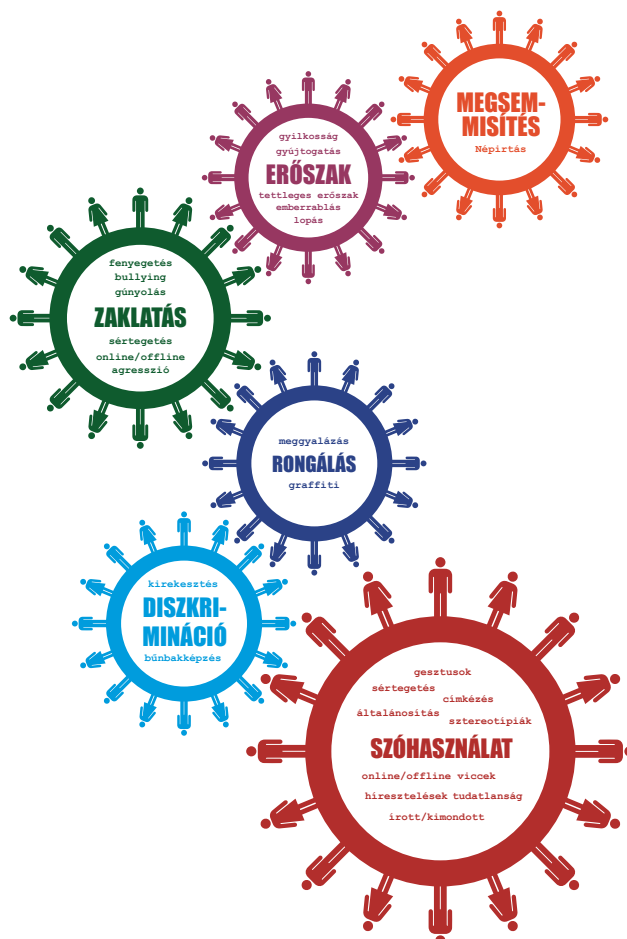
támogatnak, amelyben az emberi jogokat és a sokszínűséget tiszteletben tartja az egész közösség. A tanároknak, illetve az iskolai dolgozóknak saját példamutatásukkal kell megerősíteniük ezeket az értékeket, miközben a diákokat az emberi jogok megértésére és empátiájuk fejlesztésére ösztönzik. A befogadó környezet kialakításában az egész iskolát átfogó megközelítés a leghatékonyabb. Ennek az iskolai tevékenységek teljes skáláját kell magába foglalnia, bevonva az intézmény összes – bármilyen szinten dolgozó – munkatársát. A demokratikus értékeknek tükröződniük kell az iskolai szabályzatokban, a tantervek és tananyagok minőségében és tartalmában, valamint az iskola vezetőségének az ilyen esetekre adott gyors és proaktív reakciójában. Ez az oktatási segédlet tájékoztatást nyújt arról, hogy milyen antiszemita esetek fordulhatnak elő, és útmutatást ad arra vonatkozóan, hogy a tanárok hogyan kezeljék ezeket úgy, hogy ne ismétlődjenek meg vagy ne fokozódjanak.

Háttér

Az antiszemita esetek lehetnek enyhe vagy kirívó cselekedetek, illetve a zsidóellenes előítélet és ellenségeség megnyilvánulásai. Az iskolákban előforduló esetek többsége nem bűncselekmény, de káros, mert hozzájárul gyűlölet kialakulásához. Ha meg akarjuk érteni, hogy az intoleráns vagy gyűlöletkeltő kifejezések milyen gyorsan válhatnak olyan esetekké, amelyeket esetleg nehezebb ellenőrzés alatt tartani, tekintsük az antiszemitizmust olyan gépnek, amelyben minden egyes fogaskerék a többit is mozgásba hozza (lásd az ábrát).

A kutatások azt mutatják, hogy a fiatalok különösen védtelenek az antiszemita incidensekkel szemben, és nagyobb valószínűséggel

- szenvednek el verbális antiszemita sértést, éri őket zaklatás és fizikai támadás;
- lesznek antiszemita támadás szemtanúi vagy tapasztalnak antiszemita megkülönböztetést;
- fenyegetik meg őket személyesen, támadják meg őket online vagy követik őket fenyegető módon zsidó származásuk miatt; és
- kerülnek el bizonyos környéket, vagy az elköltözésen gondolkodnak, mert zsidóként féltik a biztonságukat.¹

*A kép forrása: CEJI – Zsidó Hozzájárulás a Befogadó Európához (<http://ceji.org/>)

Az antiszemitizmust sokan a holokauszthoz kötik, de továbbra is elfogadják a zsidókkal kapcsolatos hagyományos antiszemita sztereotípiákat.² Ezek a sztereotípiák antiszemita esetekhez vezethetnek.

¹ David Graham és Jonathan Boyd: "Understanding antisemitic hate crime: Do the experiences, perceptions and behaviours of Jews vary by gender, age and religiosity? [Az antiszemita gyűlölet-bűncselekmények megértése: Különböznek-e a zsidók tapasztalatai, megítélése és viselkedése nem, életkor és vallásosság szerint?]", Institute for Jewish Policy Research, 2017. február, <<https://www.osce.org/odihr/320021?download=true>>. Ez a kutatás a DIEJH felkérésére és finanszírozásával készült, és a 2008-2012 közötti időszakot fedi le.

² Az antiszemita toposzok és mének példáit lásd az *Oktatással az antiszemitizmus ellen. Útmutató szakpolitikai döntéshozóknak* című kiadvány 2. Függelékben (Varsó: EBESZ/ODIHR, 2017), 88–91. o.

A közszereplők vagy a lakosság körében és az interneten zajló antiszemita megnyilvánulások világszerte problémának számítanak,³ még ott is, ahol az antiszemitizmus konkrét erőszakkal járó esetei viszonylag ritkák.

Az elmúlt években az antiszemitizmus bizonyos helyeken egyre erőszakosabb formát ölt. 2012 és 2018 között az EBESZ-régióban több embert, köztük gyerekeket és időseket is, zsidó származásuk miatt gyilkoltak meg.⁴

A meg nem kérdőjelezett fertőzőképes antiszemitizmus arra ösztönzi a fiatalokat és általában a társadalmakat, hogy elhiggyék, hogy egyes embercsoportokkal szembeni előítéletek és az aktív megkülönböztetés, sőt, az ellenük irányuló támadások is elfogadhatóak. Sajnos az iskolai közösségek sem mentesek a társadalomban jelenlévő előítéletektől. Ha az iskola tisztségviselői nem foglalkoznak megfelelően az antiszemita esetekkel, akkor ezt a tétlenséget a diákok és a tanárok valószínűleg az esetek mögött álló érzelmek hallgatólagos jóváhagyásaként értelmezik. Ha nem reagálnak az ilyen cselekményekre és nem ítélik el őket, az azt jelzi, hogy az iskola tisztségviselői nem tulajdonítanak nagy jelentőséget ezeknek az eseteknek vagy az érintettek jogainak.

ANTISZEMITA ESETEK AZ EBESZ-RÉGIÓ ISKOLÁIBAN 2016-BAN

Ez a segédlet nem terjed ki az összes olyan antiszemita esetre, ami előfordulhat. E néhány példa bemutatása során a legfontosabb üzenet az, hogy ne hagyjuk figyelmen kívül és ne halogassuk az ilyen esetek kezelését. Ehelyett az iskolának azonnal reagálnia kell, proaktív megközelítést kell alkalmaznia, és szükség esetén segítséget kell kérnie olyan szervezetektől, amelyek célja az antiszemitizmus elleni küzdelemben segíteni az iskolákat.

Belgium: Június 17-én egy általános iskolába járó 12 éves zsidó fiú antiszemita támadás áldozata lett Braine-le-Chateau-ban, melyet három fiú követett el, többek között „elgázosítást” imitálva dezodort fújtak rá az iskolai zuhanyzóban. Mindez azután történt, hogy a fiú korábban többször is jelentette, hogy zaklatják.⁵

Németország: A 2016. október 28-i rendőrségi bejelentéseket követően egy 12 éves fiú elismerte, hogy horogkereszteket és Adolf Hitler nevét graffitizte több mint 11 közterületre, köztük egy iskolára Heimenkirch városában. A fiú azt mondta, hogy unalom motiválta tettét.⁶

³ Lásd például az Európai Bizottság felméréseit (Special Barometer 484 jelentés, 2018-2019) az antiszemitizmus megítéléséről az uniós lakosság körében, az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (FRA) felmérését a zsidók antiszemitizmussal kapcsolatos tapasztalatairól és megítéléséről 12 uniós tagállamban (2018) és a Rágalmazásellenes Liga 2015-ös Global 100 felmérését az antiszemitizmusról.

⁴ Ilyen példaként említhetjük Franciaországban három gyerek és egy kétgyermekes édesapa meggyilkolását egy zsidó iskola előtt (Toulouse, 2012), 29 túsul ejtett emberből négy megölését egy kóser szupermarketben (Párizs, 2015), és egy 67 éves, zsidó nő kítaszítását harmadik emeleti lakásának ablakából (Párizs, 2017 – ebben az ügyész által hivatalosan antiszemita gyűlölet-bűncselekményként minősített ügyben az eljárás még folyamatban van). Belgiumban négy ember vesztette életét a Belgyumi Zsidó Múzeumban történt lövöldözésben (Brüsszel, 2014). Dániában lelőttek egy, a Krystalgade-i Nagy Zsinagóga előtt biztonsági szolgálatot teljesítő önkéntest egy bat mitzva ünnepség közben (Koppenhága, 2015). Az Egyesült Államokban 11 ember halt meg az Életfa zsinagógában történt lövöldözésben, ahol sábat szertartáson vettek részt (Pittsburgh, 2018 – az eljárás még folyik az ügyben).

⁵ League Belge contre l'antisemitisme: „Un élève juif «gázé» avec des déodorants: ouverture d'une enquête à Braine-le-Château [Dezodorról „gázosítottak el” egy zsidó diákot, vizsgálat indult Braine-le-Chateau-ban]”, 2016. június 17. [francia], <<http://lbca.be/newsletters/160620.html>>.

⁶ Augsburgi Allgemeine: „Zwölfjähriger verursacht Serie von Hakenkreuz-Schmierereien [Egy 12 éves gyerek horogkeresztekkel graffitizett]”, 2016. október 28. [német], <<https://www.augsburger-allgemeine.de/bayern/Zwoelfjaehriger-verursacht-Serie-von-Hakenkreuz-Schmierereien-id39569102.html>>.

Tekintse meg a United Against Racism (Együtt a Raszizmus Ellen) „Graffiti tájékoztatóját” a gyűlöletkeltő graffitik felismeréséről és az azokkal szembeni fellépésről, beleértve az esetlegesen előforduló szimbólumok példáit:
<http://www.unitedagainstracism.org/pdfs/Graffiti-Leaflet_GB.pdf>.

Hollandia: Júniusban egy Schijndel városában zajló ballagási bulin zsidók elégetéséről énekeltek középiskolás fiatalok. Néhány végzős azt kántálta: „Együtt égetjük a zsidókat, mert a zsidók égne a legjobban” – ez a rigmus időnként az ország futballstadionjaiban hallható.⁷

Norvégia: 2016. január 21-én az *Aftenposten* című norvég lap arról számolt be, hogy a norvég fővárosban, Oslóban, megrovásban részesítették a Foss középiskolát a regionális hatóságok, amiért nem támogattak megfelelően egy zsidó diákot, akit osztálytársai zaklatni kezdtek, amikor kiderült, hogy zsidó. Az osztálytársak náci karlendítést mutattak be, hamutartót tartottak a fiú elé, és a zuhanyzóban azt mondták neki: „a norvég gyerekeknek innen víz jön, neked viszont gáz.” Egy diáktársa ezt írta a Facebookon: „Kár, hogy Hitler nem fejezte be a munkát.”⁸

Ukrajna: 2018-ban egy lvivi történelemtanár a közösségi médiában Adolf Hitlert köszöntötte születésnapja alkalmából, akit „nagy embernek” nevezett. A szóban forgó tanár jobboldali politikai csoportokkal állt

kapcsolatban, és a helyi önkormányzatnak is tagja volt. Bár egy órával később eltávolította a bejegyzést, az addigra már gyorsan terjedt az orosz nyelvű médiában.⁹ Ezután korábbi bejegyzések kerültek elő, amelyekben ugyanaz a tanár gratulált a diákoknak, akik náci karlendítést mutattak be egy történelmi projekt kapcsán. Bár tagadta, hogy ő maga tette volna közzé a posztot, a tanárnőt egy héttel a botrány után elbocsátották.

Amerikai Egyesült Államok: 2018-ban egy iskolai báli fotót osztottak meg a közösségi médiában, amelyen egy wisconsini középiskola diákjai náci karlendítést mutattak be. Néhány diák ugyanakkor a fehér felsőbbrendűség kézzelét mutatta. Az iskola elítélte a fényképet, s közben a rendőrség is tudomást szerzett az esetről. A helyi rendőrök segítettek az iskolának az eset kivizsgálásában.¹⁰

⁷ The Times of Israel: „Jews burn the best, sing Dutch teens at graduation party” [A zsidók égne a legjobban - énekeltek holland tizenévesek az érettségi bulin], 2016. június 10., <<https://www.timesofisrael.com/jews-burn-the-best-sing-dutch-teens-at-graduation-party/>>.

⁸ Aftenposten: „Eleven holdt et askebejer foran den jødiske gutten og sa:« Det er sånn ditt folk ser ut ». [Egy diák hamutartót tartott a zsidó fiú elé, és azt mondta: Így néznek ki a rokonaid]”, 2016. február 18. [norvég], <<https://www.aftenposten.no/norge/i/8qJA/Eleven-holdt-et-askbejer-foran-den-jodiske-gutten-og-sa-Det-er-sann-ditt-folk-ser-ut>>.

⁹ Lásd például: „Поздравила в Facebook Гитлера с Днем рождения и потеряла работу”, Скандальная история львовской, львовской, [Boldog születésnapot kívánt Hitlernek a Facebookon, és elvesztette az állását: egy lvivi tanárnő botrányos története], 112.UA, 2018. április 25., <<https://112.ua/glavnye-novosti/pozdravila-gitlera-s-dnem-rozhdeniya-u-facebook-i-poteryala-rabotu-podrobnosti-skandala-so-lvovskoy-uchitelnicey-443166.html>>.

¹⁰ „Male students at an (almost) all-white high school gave a Nazi salute. Now officials want to figure out why [Egy (majdnem) teljesen fehér középiskola fiú diákjai náci karlendítést mutattak be. A hatóságok most ki akarják deríteni, hogy miért]”, James B. Nelson, Milwaukee Journal Sentinel, 2018. november 12., <<https://eu.usatoday.com/story/news/nation-now/2018/11/12/nazi-salute-baraboo-high-school-boys-wisconsin/1975695002/>>.

Mire kell figyelni az iskolai antiszemita esetek kezelésénél:

- Vegyük komolyan a bejelentéseket, így elkerülhetjük a helyzet súlyosbodását és a másodlagos áldozattá tevést;
- Azonnal cselekedjünk – a késleltetett válasz ronthatja a helyzetet;
- Ha az eset áldozatai konkrét személyek, biztosítsuk, hogy minden fizikai és pszichológiai szükségletükről képzett szakemberek gondoskodjanak, akik a nemi szempontot is figyelembe veszik;
- Azonnal kérdezzük ki a tanúkat, készítsünk világos és átfogó feljegyzéseket, amíg az emlékek még frissek;
- Bocsássunk rendelkezésre olyan biztonságos helyet, ahol az áldozatok vagy a tanúk biztosak lehetnek abban, hogy senki sem hallja őket;
- Figyelmesen hallgassuk meg a diákot, nem feledve, hogy egy eset bejelentése felkavaró lehet, és az eset más fajta, például nemi alapú elfogultságra is utalhat;
- Tartsunk tiszteletben minden kapott információt, és ne feledjük, hogy az áldozatok gyakran attól tartanak, hogy nem fognak hinni nekik;
- Rögzítsünk mindent, gyűjtsünk össze valamennyi rendelkezésre álló bizonyítékot, és gondoskodjunk azok megőrzéséről;
- Feltétlenül használjuk a már létező jelentési mechanizmusokat az intolerancia eseteinek kezelésére;
- Az eset típusától függően a válaszadásnak két szintje lehet: adminisztratív/büntető és pedagógiai;
- A válasz megtervezésekor vegyük figyelembe a fiú és lány áldozatok potenciálisan eltérő igényeit, valamint, hogy az eset megítélését nemi sztereotípiák is befolyásolhatják;
- Vonjuk be mind az elkövető, mind az áldozat szüle(i)t és/vagy gondviselő(i)t;
- Kövessük a megfelelő iskolai eljárást, és ha szükséges értesítsük a bűnüldöző hatóságokat;
- Értékeljük ki az esetet, állapítsuk meg, hogy az esetleg az iskolán belüli mélyebb problémára vagy az elkövető helyzetére utal-e, amely szélesebb körű intézkedéseket igényelhet; és
- Kezdeményezzünk beszélgetést az iskolában az esetről, de ne hivatkozzunk a konkrét áldozatra vagy elkövetőre az ő engedélye nélkül.

Stratégiák az antiszemita esetek kezelésére az osztályban

Mi a teendő, ha...?

...egy horogkeresztet vagy hasonló jelentésű szimbólumot („88”) találunk egy padra rajzolva az osztályteremben?

Mindenekelőtt, ha a célpont egy bizonyos diák volt, azonnal távolítsuk el a szimbólumot miután lefényképeztük azt! A tanárok beszéljenek az áldozattal, hogy megtudják, elszigetelt esetről van-e szó vagy sem. Lehetséges, hogy a diák tartós zaklatás vagy megfélemlítés áldozata.

Az iskola igazgatóját tájékoztatni kell az esetről – az iskola tulajdonát ért rongálásról –, mert iskolai szintű dinamikát jelezhet, amellyel foglalkozni kell. Az iskola szabályzata az esetet graffitiként vagy rongálásként kezelheti. Mindazonáltal a tartalmat is figyelembe kell venni, mivel annak célja a gyűlöletkeltés lehetett. Ne feledjük, hogy több EBESZ-tagállamban az ilyen eset törvénysértésnek minősülhet.

Beszéljünk a pedagógus kollégákkal hivatalos értekezleten és/vagy informális eszmecsere alkalmával!

Vegyük figyelembe, hogy a horogkereszt vagy más graffiti eltávolítása pedagógiai válasz nélkül ismételt szabálysértést eredményezhet. Érdemes lehet erre a lehetőségre a többi kollégával együtt felkészülni az iskolában. Például egy berlini diákokból álló művészcsoporthorogkereszteket fest körül úgy, hogy az hatástalanítsa azok gyűlöletkeltő üzenetét.

FORRÁS: „Berlin street artist group cleverly undo swastika graffiti [Berlini utcai művészek ügyesen hatástalanítják a horogkeresztes graffitiket]”, a BBC honlapja, [angol] <<https://www.bbc.com/news/av/world-europe-40809266/berlin-street-artist-group-cleverly-undo-swastika-graffiti>>.

Nemcsak azért, mert így ők is támogatni tudnak valamilyen további pedagógiai kezdeményezést, de ébren figyelniük is kell a fejleményeket, ha a probléma esetleg szélesebb körben is elterjedt.

Előfordulhat, hogy a pedagógusok nincsenek tisztában a szóban forgó szimbólum jelentésével; például egyes nácik támogatására utaló jelek kódolva vannak, hogy használóik elkerüljék az azonnali felismerést.¹¹ Keressünk olyan tanároknak szóló helyi képzési lehetőségeket, amelyek támogatást nyújtanak az ilyen esetekre adandó megfelelő válasz megtalálásában és pedagógiai válasz kidolgozásában. Ha nem állnak rendelkezésre helyi képzési lehetőségek, kutassuk fel

az interneten elérhető képzési programokat, és vizsgáljuk meg a civil társadalom és a nonprofit szervezetek által kínált lehetőségeket.

Fontoljuk meg az osztály vagy az egész iskola bevonását egy olyan projektbe, amely elősegíti egyes szimbólumok, például a horogkereszt jelentésének felismerését, kiemelve az iskola egyenlőségre, sokszínűsége és emberi jogokra vonatkozó értékeit, valamint a kirekesztés veszélyeit.

Ha tudjuk, hogy ki rajzolta a horogkeresztet, akkor lehetőségünk van közvetlenebb módon foglalkozni az elkövető viselkedésével. Az eset mögött sokféle motiváció állhat. Különösen olyankor, amikor

¹¹ A Rágalmazásellenes Liga „Gyűlöletszimbólumok Adatbázisa” című gyűjteménye információkat nyújt azokról a szimbólumokról, amelyek rejtett jelentéssel bírhatnak. Lásd: Rágalmazásellenes Liga: „Gyűlöletszimbólumok Adatbázisa”, <<https://www.adl.org/education-and-resources/resource-knowledge-base/hate-symbols>>.

a fiatalok megpróbálnak azonosulni egy csoporttal, előfordulhat, hogy úgy használnak szimbólumokat, hogy nincsenek teljesen tisztában azok másodlagos, antiszemita jelentésével. Mások ezeket a szimbólumokat tudatosan használják az antiszemita ideológiákat való egyének vagy csoportok kódolt azonosítására. Antiszemita szimbólumokat találhatunk képekben, számokban, betűkben, zeneszámokban vagy kifejezésekben, bár nem mindegyik olyan jól azonosítható, mint a horogkereszt. A diák teljesen tisztában van a szimbólum jelentésével? Valamilyen más okból próbálja magára vonni a figyelmet? Érték erőszakos szélsőséges hatások

a tanulót (pl. találkozott neonáci csoportokkal)?

...antiszemita rongálás történt abban a városban/faluban, ahol élünk vagy dolgozunk?

Az EBESZ/DIEJH éves gyűlölet-bűncselekményekről szóló jelentése szerint a 2017-ben az EBESZ 23 tagállamában bejelentett 2140 antiszemita eset közül 1719 irányult tulajdon ellen, beleértve a temetők, zsinagógák és holokauszt-emlékművek, valamint a személyes tulajdon ellen irányuló támadásokat. Az ilyen - esetenként iskoláskorú gyermekek által elkövetett - cselekmények néhány tagállamban a károkozás

mértékétől függően büntetőjogi értelemben büntethetők. Az ilyen eseteket a helyi bűnüldöző szerveknek kell kezelniük, adott esetben a zsidó közösség vezetőinek bevonásával. A rendőrség kivizsgálhatja, hogy a rongálást elfogultság okozta-e, és gyűlölet-bűncselekményként kell-e kezelni.¹²

Az ilyen eseteknek nagy szimbolikus jelentőségük van, és tágabb közösségre is hatással lehetnek. Például a zsidó temetők meggyalázása sokakat megdöbbsent vagy felháborít. Ha a településnek közvetlen kapcsolata van a holokauszttal, az eset egyesekben személyes fájdalmat okozhat és emlékeket idézhet fel, másoktól kellemetlen önreflexiót követelhet és/vagy feszültséget kelthet azok között, akik hajlandóak foglalkozni a helyi történelemmel, és akik inkább tagadni vagy eltemetni szeretnék azt.

Ha az elkövetők valamilyen módon kapcsolatban állnak az iskolával – például annak jelenlegi vagy volt diákjai –, és a rendőrség antiszemita elfogultságot állapít meg

A felnőttek gyakran azt feltételezik, hogy a horogkeresztet rajzoló diák rasszista, gyűlöletkeltő vagy szélsőséges szervezetekkel áll kapcsolatban. Ez bizonyos esetekben igaz is lehet, de a diák motivációja a saját személyes körülményeiben, a szimbólumok jelentőségének meg nem értésében vagy az irántuk tanúsított érzéketlenségben, a társak nyomásában is kereshető, illetve esetleg egyszerűen azért provokál vagy agresszív, hogy figyelmet keltsen. A tanár azután lesz képes a megfelelő válaszstratégiát kialakítani, miután megértette a diák motivációját.

¹² További információkért a gyűlöletbűncselekményekről tekintse meg az EBESZ/DIEJH gyűlöletbűnözés-bejelentési weboldalát, amely az EBESZ-tagállamoktól, a civil társadalomtól és a kormányközi szervezetektől származó gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos információkról ad tájékoztatást a motiváló elfogultság típusok szerint kategorizálva, amelyekről az EBESZ/ODIHR a résztvevő államok megbízásából jelentést készít, <<http://hatecrime.osce.org/what-hate-crime>>.

Tevékenység

Ha egy antiszemita esetet követően megemlékezést tartanak a városban, érdemes elvinnünk az osztályt, hogy kifejezzék támogatásukat az érintett családok és a közösség tagjai iránt.

Egy reflektáló vagy művészi projekt érdekes módja lehet, hogy a diákok egy fogalmazás, vers, festmény vagy szobor megalkotásán keresztül dolgozzák fel gondolataikat és érzéseiket.

a bűncselekmény motivációjaként, akkor ez olyan pillanat, amikor az egész iskolában el kell gondolkozni azon, hogy mit lehetett volna tenni a gyűlölet kialakulásának megelőzése érdekében.

A tanárok számára egy ilyen eset értékes tanítási lehetőséget kínálhat. Segíthetnek, hogy a diákok megértsék, mi történt, és milyen reakciókat válthat ki egy ilyen eset az egyes emberekből. Ha a pedagógus vagy az iskola megfelelően kezeli az esetet, a tanulók jobban megérthetik a következőket:

- a gyűlölet-bűncselekmények áldozataival való szolidaritást

és a jogaik védelmében tanúsított bátorság fogalmát, valamint ennek múltbeli és jelenkori példáit;

- a második világháború tágabb történetéhez kapcsolódó helyi történelmet;
- azt, hogy különbség van az Izrael Állam kormánya cselekedeteinek vagy politikájának bírálatahoz való jog és a helyben élő zsidókat megfélemlítő, zaklató vagy veszélyeztető cselekedet között;
- az élet különböző fordulópontjait jelölő rítusokat, különösen a temetési szertartások és szokások jelentőségét a különböző kultúrákban élő emberek számára;
- a helyi zsidó közösség múltbeli és jelenkori szokásait és hozzájárulását a helyi társadalom életéhez; és
- hogy a részvétel a közösség azon igyekezetében, hogy az okozott károkat helyreállítsa egyszerre fejezi ki az együttérzést és jóvátételt, és erősítheti a közösség összetartozását.

Egy-egy ilyen eset után azt javasoljuk, hogy a tanárok önreflexív és kiscsoportos tevékenységekkel segítsék a diákokat az eset feldolgozásában. Ha segítünk a diákoknak részt venni ezekben a tevékenységekben, akkor mind a kritikai gondolkodásra való készségüket, mind az érzelmi intelligenciájukat fejlesztjük.¹³ Mélyebb tanulásra akkor kerül sor, amikor a diákok felismerik saját és mások érzéseit a nehezen értelmezhető eseményekkel kapcsolatban. A folyamat során előfordulhat, hogy rejtett előítéleteket ismernek fel magukban, s akár azok megváltoztatása mellett is dönthetnek. Az önreflexió és a kiscsoportos tevékenység példái közé tartozik, hogy a diákok naplót írnak, majd gondolataikat megosztják társaikkal.

...észrevettük, hogy egy diák antiszemita elemeket magába foglaló tevékenységben vesz részt?

A serdülőkor kritikus életszakasz, amikor a fiatalok függetlenebbé válnak, és meghozzák első önálló döntéseiket. Ennek során előfordul, hogy megkérdőjelezzik az általánosan elfogadott véleményeket, miközben kialakítják saját

¹³ Oktatással az antiszemitizmus ellen. Útmutató szakpolitikai döntéshozóknak, op. cit, 2. jegyzet, 33. o.

Tevékenység

Segítsünk a diákoknak átgondolni azokat a tényezőket, amelyek befolyásolhatják az emberi viselkedést és eseményeket, történelmi és mai kontextusban egyaránt:

- Vizsgáltsunk meg a diákokkal egy történelmi és egy közelmúltbeli antiszemita esetet hazájukban vagy egy szomszédos országban;
- Kérjük meg őket, hogy párban vagy kis csoportban dolgozva azonosítsák az esetben érintettek különböző nézőpontjait; és
- Beszélgessünk a diákokkal a következőkről:
 - választásaink és mi befolyásolja az emberek viselkedését ilyen esetek során;
 - az antiszemitizmus hatása az egyénekre saját társadalmukban és másutt;
 - a férfiak és nők eltérő tapasztalatai és válaszai az antiszemitizmusra;
 - saját válaszaik a történelmi és kortárs antiszemitizmusra; és
 - lehetséges válaszok a kortárs antiszemitizmusra (például nyilvános és személyes elutasítás, megtanulni, hogyan kell bejelenteni az ilyen eseteket, hogyan szálljunk szembe az online antiszemitizmussal, vagy hogyan mozgósítsunk másokat a példa követésére és szolidaritásra).

álláspontjukat, különböző identitásokkal vagy politikákkal kísérleteznek, az élet célját keresik, és különböző stratégiákat próbálnak ki, hogy hatást gyakoroljanak a környezetükre. Néha az agressziót tévesen erőként értelmezik, vagy olyan csoportoktól és egyénektől várják az útmutatást és az összetartozás érzését, akik bizonyos eszméket vagy – néha erőszakos és szélsőséges – ideológiát képviselnek.

Ez történhet hirtelen vagy fokozatosan is, és az eredmények kiszámíthatatlanok lehetnek. Ez különösen akkor igaz, ha a fiatalnak nincs családja vagy barátai, akik szeretetet és biztonságot nyújtanak, illetve kapcsolatot tartanak vele a nehéz időkben, vagy nincs egy olyan tanár, aki észreveszi a viselkedése megváltozását vagy azt, hogy sebezhető a külső hatásokkal szemben.

Beszéljünk a diákkal négy szemközt, és próbáljuk megtudni, hogyan keveredett a tevékenységbe:

Az Institute for Strategic Dialogue egy sor interaktív oktatási forrást és videót hozott létre, hogy a szélsőséges propagandával szemben olyan emberek történetét mutassa be, akiknek az életére hatással volt a szélsőségesesség: <<https://extremedialogue.org/stories>>.

- Egy politikai tüntetés volt, ahol néhány tüntető antiszemita jelzőszavakat kiabált? Mit gondol a diák a történetekről?
- Részt vesz-e a diák valamilyen csoport rendszeres összejövetelein? Mik a csoport céljai és tevékenységei? Ez egy betiltott/titkos vagy egy népszerű nacionalista szervezet, amelyet a főáramba tartozó politikusok is támogatnak?
- Van-e olyan személy, aki referenciaponttá vagy mentorrá vált a diák számára? Milyen példakép ez a személy, és milyen eszméket oszt meg a diákkal?

Ha úgy tűnik, hogy a tanuló egy erőszakos és szélsőséges csoport vagy ideológia vonzásába került, osszuk meg a problémát az iskola igazgatójával, és forduljunk olyan helyi hatósághoz, amely tájékozottabb lehet az erőszakos szélsőségesek helyi toborzási tevékenységéről.

A sztereotípiák elleni küzdelemben segíthet a zsidó közösség képviselőinek meghívása az osztályba. Például a „Bérelj ki egy zsidót” címet viselő német projekt célja a zsidó emberekkel való kapcsolat elősegítése és az előítéletek leküzdése azáltal, hogy zsidó önkéntesek iskolákban, egyetemeken és más helyszíneken szólnak fel.

Egy hasonló projekt – a Likrat – a diákok judaizmussal való megismertetésére és a kultúrák közötti párbeszéd előmozdítására összpontosít, és számos országban aktív, köztük Ausztriában, Németországban, Moldovában és Svájcban.

A sztereotípiák kezelésével kapcsolatos további ötletekért lásd a DIEJH „Antiszemita sztereotípiák és előítéletek kezelése” című 3. oktatási segédletét.

FORRÁSOK: „Germany’s ‘Rent a Jew’ Project Aims to Fight Anti-Semitism [A németországi «Bérelj ki egy zsidót» projekt célja az antiszemitizmus elleni küzdelem]”, NBC News, 2016. december 17., <<https://www.nbcnews.com/news/world/germany-s-rent-jew-project-aims-fight-anti-semitism-n695306>>; és „Likrat: Jugend & Dialog”, <<http://www.likrat.de/>>.

A további megfelelő lépésekkel kapcsolatban ők tudnak majd tanácsot adni. Ugyanakkor tanárként a kritikus gondolkodást és a médiaműveltséget fejlesztő tevékenységekkel segíthetünk abban, hogy az adott diák és mások ellenálljanak az intoleráns és gyűlölködő eszméknek, illetve elutasítsák azokat. Olyan tevékenységeket tervezünk, amelyek tisztelőben tartják az emberi jogi értékeket és a diszkriminációmentesség elvét! A DIEJH „Az online antiszemitizmus kezelése” című 9. oktatási segédlete szintén hasznos forrás lehet a diákok erőszakos és szélsőséges ideológiákkal szembeni sebezhetőségének csökkentésére.

Előfordulhat, hogy a tanár felismeri ugyan, hogy egy diákot vonzhatnak szélsőséges ideológiák, vagy antiszemita tettet követett el, de az iskolai szabályzat nem ad közvetlen útmutatást, hogy mi legyen a következő lépés. Az UNESCO kidolgozott forrásokat az erőszakos szélsőséges kezelésére az oktatáson keresztül, illetve az oktatásban. További információkért lásd:

- *Az erőszakos szélsőséges megelődzése az oktatáson keresztül: útmutató szakpolitikai döntéshozóknak* (Párizs: UNESCO, 2017), <<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247764>>.

- *Tanári útmutató az erőszakos szélsőséges megelődzéséhez* (Párizs: UNESCO, 2016), <<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000244676>>.

...ha azt halljuk, hogy az egyik diák azt mondja a másoknak: „Ne legyél már zsidó, adj egy falatot a szendvicsedből!”?

A zsidók feltételezett kapzsisága egy ősi sztereotípiák. Ez a történelmi mítosz számos olyan kifejezés kialakulásához járult hozzá, amelyek a köznyelv általános részévé váltak, mint például a „to Jew down” (Egyesült Államok), ami a legolcsóbb ár kialakulását jelenti; „manger en Juif”, (Franciaország/Belgium), jelentése: nem megosztzni valamin; „joden-fooi” (Hollandia), ami egy olyan személytől kapott borralalóra vagy ajándékra utal, aki sajnálja a pénzt kiadni; „ne legyél zsidó” (Magyarország); és az olasz „che rabbino!” (micsoda rabbi!), amit akkor mondanak, ha valakit fukarnak tartanak. Ez mutatja, hogy milyen széles körben terjedtek el azok a zsidóellenes sztereotípiák, amelyek tudatlanságon vagy félreértésen alapulnak azzal kapcsolatban, hogy a történelmi diszkrimináció hogyan érintette a zsidó közösségeket.

Az ilyen megnyilvánulásokat gyakran ártalmatlannak tekintik, de valójában ezek alakítják ki az emberek nem tudatos előítéleteit, így táplálják a diszkriminációt és az előítéleteket. Ráadásul, az ilyen megnyilvánulások általában bántóak az ezzel találkozó zsidó diákok vagy tanárok számára, bár lehet, hogy ezt nem mindig ismerik be.

A tanárok foglalkozzanak az órán azzal a témával, milyen hatalmas van a nyelvnek és a sztereotípiáknak. Ez lehet egy beszélgetés az emberek különböző csoportjaival kapcsolatos sztereotípiákról. Kérjük meg a diákokat, hogy beszéljék meg, hogyan érzik magukat, amikor egy bántó sztereotípiára utal, amelynek ők is tagjai. Hasznos lehet az olyan jól beágyazódott sztereotípiák történelmi gyökereinek feltárása is, mint a „kapzsi zsidó” kifejezés eredete, de létfontosságú, hogy ha a diákok használják

ezeket a sztereotípiákat, velük együtt bontsuk le azokat!

A tanárok sok más tevékenységet is kidolgozhatnak az előítéletek megelőzése és leküzdése érdekében, például szervezhetnek pozitív kulturális eseményeket vagy foglalkozhatnak egy sztereotípiával szembeálló ábrázolással irodalomórán vagy más osztályprojekt keretében. A DIEJH „Antiszemita sztereotípiák és előítéletek kezelése” című 3. oktatási segédlete további ötleteket kínál ebben a témában.

...egy antiszemita gondolat hivatalos iskolai rendezvényen vagy tankönyvön keresztül terjed?

Egyes országokban előfordul, hogy a helyi hagyományok egy ősi sztereotípiára utalnak, például egy modern bábjátékban a zsidót ördögnek ábrázolják.¹⁴ Az sem szokatlan, hogy elavult iskolai tankönyvekben sztereotípiákat fedezünk fel,

például egy olyan hittankönyvben, amely a „Ki árulta el Jézust?” kérdésre „a zsidók” választ adja.¹⁵ Ideális esetben az illetékes oktatási szakembereknek rendszeresen frissíteniük kellene a tankönyveket és az iskolai foglalkozásokat az EBESZ tagállamainak az emberi jogok és a megkülönböztetés-mentesség előmozdítása érdekében tett kötelezettségvállalásai alapján.¹⁶

Figyeljünk azokra a sztereotípiákra, téves ábrázolásokra és elfogultságokra, amelyek sérthetik vagy megbélyegezhetik a zsidó vagy más diákokat. Hívjuk fel az iskola vezetésének figyelmét a hivatalos vagy nem hivatalos tantervben szereplő problémás tananyagokra, hiszen ők gondoskodhatnak arról, hogy ezek többé ne szerepeljenek a tantervben. Előfordulhat, hogy olyan fontos személyiségek is szerepelnek a tananyagban, akik antiszemita nézeteket vallottak, bár nem biztos, hogy antiszemitizmusuk

¹⁴ Például Litvániában. Lásd: Laima Anglickienė: „Judėjo įvaizdis lietuvių folklore: viduramžiškų prietarų atspindžiai [Zsidókról alkotott kép a litván folklórban: Elmélkedés középkori mítoszokról]”, Tautosakos darbai XXI (XXVIII), 2004, 41–53. o., <http://www.ilti.lt/failai/e-zurnalai/TD28/05_2%20Anglickiene.pdf>.

¹⁵ A francia, olasz és spanyol katekizmusokról szóló tanulmányokért lásd: Maria Brutti: „Jews and Judaism in European Catholic Catechisms and Textbooks [Zsidók és a judaizmus az európai katolikus katekizmusokban és tankönyvekben]”, *Studies in Christian-Jewish Relations*, 4 évf., 1. szám, 2009, <<https://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/scjr/article/view/1538/1392>>.

¹⁶ Az EBESZ tagállamai többször is elkötelezték magukat ezen elvek mellett. Lásd: EBESZ Konferencia az EBESZ emberi dimenziójáról, Koppenhágai Dokumentum, Koppenhága, 1990. június 29., II. rész 9.1., 10. és 10.2. bekezdése és IV. rész 32., 40., 40.1., 40.3., 40.4., 40.5. és 40.6. pontja, <<https://www.osce.org/odihr/elections/14304>>.

széles körben ismert.¹⁷ Ha a tanterv megköveteli egy antiszemita történelmi személyiség vagy történet oktatását, ismerjük el ennek problémás vagy kérdéses mivoltát, nem vitatva ugyanakkor a szóban forgó személy vagy történet pozitív értékeit. A DIEJH „Az antiszemitizmus és a nemzeti emlékezet” című 7. oktatási segédlete további ötleteket kínál a probléma kezeléséhez.

A pedagógusok, iskolai vezetők, politikai döntéshozók és tankönyvírók közötti együttműködő és nyílt párbeszéd azért fontos, mert arra ösztönzi az oktatási hatóságokat, hogy lépéseket tegyenek a tantervekben és az engedélyezett tankönyvekben jelen lévő antiszemitizmus eltávolítására, illetve megerősítsék, hogy a tanárok feladata ezek hatékony lebontása az oktatás során.

Keressen olyan intézményes lehetőségeket, amelyekbe pedagógusként mélyebben bekapcsolódva részt vehet az országában folyó, a tankönyvek felülvizsgálatáról szóló nyilvános vitába.

...egy diák erőszakos cselekményt követ el, amelyet valószínűleg antiszemita nézetei motiváltak?

A zaklatás fizikai megfélemlítés formájában is megnyilvánulhat, és testi sértéssé vagy akár gyűlölet-bűncselekménnyé is fajulhat. A gyűlölet-bűncselekmény olyan bűntett, amelyet az áldozat identitásával kapcsolatos elfogultság motivál.¹⁸ Ilyen esetben szükség van az iskola igazgatójának, esetleg a bűnüldöző szerveknek a bevonására, valamint az érintett diákok szüleinek, gondviselőinek megkeresésére.

Az elfogultság motiválta támadások jogi következményeit meg kell ismertetni a diákokkal. Néhányan talán nincsenek azzal tisztában, hogy az ilyen támadásokban való részvétel büntetett előéletet eredményezhet. Ettől függetlenül, az iskolai erőszakot nem szabad eltűrni, és ha egy diák erőszakos cselekményt követett el, felelősségre kell vonni. Ezért az iskolának rendelkeznie kell olyan iskolai szabályzattal, amely a munkatársak és a diákok elleni erőszakos cselekményeket kezeli.

¹⁷ Például a Grimm-fivérek, Luther Márton, Voltaire és T.S. Eliot olyan történelmi személyiségek, akikről köztudott, hogy antiszemita nézeteik voltak.

¹⁸ Az EBESZ/DIEJH gyűlölet-bűncselekményekkel foglalkozó weboldala, *op. cit.*, 12. jegyzet.

Források és tananyagok, további olvasnivaló

Ha többet szeretne megtudni arról, hogy mi minősül gyűlölet-bűncselekménynek, látogasson el az EBESZ/DIEJH Gyűlölet-bűncselekmény bejelentő weboldalára: <http://hatecrime.osce.org/what-hate-crime>.

A gyűlöletkeltő graffitik felismerésével és az azokkal való szembeszállással kapcsolatos információkért lásd a United Against Racism Graffiti Leaflet című tájékoztatóját: http://www.unitedagainstracism.org/pdfs/GraffitiLeaflet_GB.pdf.

Példák olyan projektekre, amelyek célja ellen-sztereotípiák bemutatása diákoknak:

- Likrat Leadership and Dialogue Project: <http://www.likrat.ch/en/>
- Jødiske veivisere (Zsidó Útkeresők), <https://www.xn--jdedommen-l8a.no/jodiske-veivisere/>;
- „Bérelj ki egy zsidót” projekt: <https://rentajew.org/>; és
- Haver Informális Zsidó Oktatási Alapítvány: <http://haver.hu/english/>.

A különböző típusú zaklatásellenes stratégiák hatékonyságának értékeléséhez lásd:

Rachel C. Vreeman és Aaron E. Carroll: „A Systematic Review of School-Based Interventions to Prevent Bullying [A bullying megelőzésére tett beavatkozások szisztematikus áttekintése]”, *The Journal of the American Medical Association*, 161. évf., 1. szám, 2007. január, 78–88. o.

További információkért a fiúk és lányok fizikai viselkedésében, a társas interakció stílusában, iskolai motivációiban, egyéb magatartásaiban és választásaiban mutatkozó különbségekről és hasonlóságokról lásd: Kelvin Seifert és Rosemary Sutton: „Educational Psychology”, Oktatási pszichológia 4. fejezet: Student Diversity, Gender differences in the classroom, [A diákok diverzitása, nemek szerinti különbségek a tanteremben] Second Edition, 2009, 66-85. o., <http://home.cc.umanitoba.ca/~seifert/EdPsy2009.pdf> <https://courses.lumenlearning.com/suny-educationalpsychology/chapter/gender-differences-in-the-classroom/>.

Az egyesült államokbeli iskoláiból jelentett esetekért lásd: Coshandra Dillard: „Hate at School: A Back-to-School Look at the Past Year [Gyűlölet az iskolában: Visszapillantás az elmúlt iskolaévre]”, *Teaching Tolerance*, 2018. augusztus 10., <https://www.tolerance.org/magazine/hate-at-school-a-backtoschool-look-at-the-past-year>.

Az Egyesült Államok kezelésével kapcsolatos óraterveket lásd: Adrienne van der Valk: „Learn Something New Every Day [Tanulj valami újat minden nap]”, 2017. február 28., <http://www.tolerance.org/magazine/learn-something-new-every-day>.

